

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

III. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 NOVEMBER 1914.

Nr 21.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.
Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1914 1 krona. Lösnummer 5 öre.
4:de kvart. 1914 pris 30 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonspris: 15 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.

Annonsavdeln.: Rikstel. 456. Allm. tel. 456.
9 f. m.—7 e. m.

Det ena göra, och det andra inte låta.

I tider av stora kriser och stark spänning, när den allmänna uppmärksamheten riktas på en enda fråga och intresset fångas av dess lösning, händer det lätt att intresset för de mindre angelägenheterna får vila. Var och en har säkert på ett eller annat sätt haft kännning av den stormvind, som nu sopar över Europa och som hotar att tillintetgöra vad århundraden byggt upp. Det är förklarligt med den modlöshetens och hopplöshetens ande, som inför krigets grymma faktum behärskar individerna, då allt vad de trott på, kulturens värden, civilisationens seger och mänsklighetens humanisering, smulas till stoft och aska av den krassa verkligheten.

Vad som gäller den enskilde, gäller också sammanslutningarna. Kampen för rättvisa och sociala förbättringar står i den mest skärade kontrast till det hän av all idealitet som kriget innebär. Och dock! När gäller det att ta nya tag om inte när allting sviktar, när gäller det att gripa verket an med fördubblad styrka, om inte när den hotande verkligheten tränger sig på.

Inom rösträttsföreningarna ha nog litet var frågat sig: "Varmed skall jag uppehålla intresset under den stundande vintern." Hösten har ju gjort sitt inträde i hopplöshetens tecken, vår fråga föll i riksdagen, septembervalen ha icke närmast oss ett fjät till dess lösning, i Europa rasar världsbranden och det intresse människor ha till övers ställes i det allmänna hjälparbetets tjänst.

De, som inom rösträttsarbetet bära dagens hetta och tunga, måste känna den närvarande tidens tryck. På alla

Kvinnorna erfara i denna tid starkare än någonsin det olyckliga i att mannen ensam styr staternas öde, ty det, som nu skakar Europa i var fog, är icke en jordbävning eller annan oundviklig naturkatastrof, utan det är ett av män och endast män förberett, planerat och beslutat krig, som skapar en avgrund af namnlöst lidande och tänder hatfulla och onda känslor i oräkneliga människohjärtan i flera generationer till skada för alla, till och med för de ofödda. Jcke ens barnen kunna skyddas från krigets förråande inflytande och från dess förbannelse.

Ann Margret Holmgren
född Tersmeden.

områden, inom handeln, konsten och industrien, har ju en märkbar stagnation inträtt. Det är som om människor inte orkade annat än avvakta. Men denna stagnation har varit landet till föga båtnad. Det är kraft som inte kommer till användning, värden som ligga obrukade och håglöshet som träder i stället för arbetslust. Man kunde knappast gagna sitt land på ett bättre sätt, än att låta livet fortlöpa i sina gamla banor. Man kunde peka på de pionjärer, som trots ett ofattbart motstånd, segt och oförtröttat banat sig väg, och som även nått målet därför att deras tro varit så brinnande, men det är nödvändigt att individen inom sig själv känner viljan att bära verket till seger och att, om fosterlandet kräver deras hjälp i ett avseende, det därför icke är nödvändigt att kasta allt annat över bord.

Om var och en förstod, att under så allvarstunga tider som nu, deras hjälp och deras intresse är av större betydelse än någonsin, skulle rösträttsföreningarna i landet trots allt kunna möta svårigheterna med större tillförsikt. Nu om någonsin gäller det att hålla fast tillsammans och att över avgrunden spanna den brygga, som skall betrygga frammarschen. Det betyder så oerhört mycket att den enskilde inte sviker och att intresset hålles vid liv, även när det sättes på sitt hårdaste prov.

Vi ha inte en snar seger att uppehålla modet med på de klenrogna, vi ha tvärtom en väg, full av mödor och besvär, vi ha inte den spänning som låg i opinionsyttringens resultat, men vi kunna visa på andra kvinnor, vilka, omvärvda av krigets fador och mörker dock hålla sin lampa brinnande och som förstå att tron på framtiden befinnas av arbete under det närvarande. Utan sådd ingen skörd och om också

frostnätterna skada den späda brodden, kommer dock den tid när sol och vår tinar upp det frusna. I två av de krigförande länderna, England och Tyskland, uppmana rösträttsföreningar sina medlemmar att inte låta rösträttsarbetet ligga nere. Mitt under våldets och hatets triumf, föra de idealitetens talan. I München har rösträttsföreningen därstädes haft ett mycket talrikt besökt sammanträde, vid vilket beslöts, att från och med mitten av oktober, sammankomster skola äga rum varje vecka för att dryfta föreningens angelägenheter, och Lida Gustava Heymann uppmanar kvinnorna i alla landsändar att inte låta arbetet vila. "Nu om någonsin", skriver hon, "gäller ordspråket: det ena göra och det andra inte låta."

Vi, som ännu leva i lugna och ordnade förhållanden, skola väl icke visa mindre entusiasm än dessa kvinnor, som mitt under brinnande krig, då deras hjälpsamhet tages så strängt i anspråk och då deras familjeliv måste vara utsatt för oerhörda slitningar, dock mana till arbete för framtiden.

Bergman-Österbergska samhällskurserna.

Såsom förut omtalats, blevo de för i höst planerade samhällskurserna — med undantag av de för närvarande pågående i Jönköpings län — inställda på grund av de rådande osäkra förhållandena. I stället kommer en föreläsningsturné att äga rum med samhällskursens ordinarie ledare för i år, fröken Valborg Bergström, som föreläsare. Turnén börjar den 1 nov. och kommer att pågå i sex veckor. Början göres i Kronobergs län, varefter sedan följa Örebro och Älvsborgs län. Det blir huvudsakligen i rösträttsföreningarna, som föreläsningarna skola hållas, men även några platser, där icke föreningar finnas, komma att besökas.

Internationella rösträttsalliansens fredsaktion.

18 kvinnoföreningar i 13 länder vända sig till Förenta Staternas president för medling.

I djup känsla av det ansvar, som i dessa ödesdigra dagar vilas icke minst på kvinnorna, ha de ledande inom Internationella kvinnorösträttsalliansen upptagit tanken på en förenad kvinnoaktion för att om möjligt påskynda ett slut på den förödande krigsbrand, som för närvarande härjar vår världsdal.

Såsom förut omtalats i denna tidning utfärdade alliansen redan i början av augusti genom sitt högkvarter i London i 12 miljoner kvinnors namn ett manifest, som överlämnades till Englands utrikesminister jämte de främmande makternas sändebud i London, och samtidigt riktades en vädjan om ingripande till förmån för freden till drottning Wilhelmina av Holland.

I slutet av augusti avreste en av alliansens sekreterare, fru Rosika Schwimmer, till Amerika med uppdrag från 18 kvinnoföreningar i 13 länder, att hos presidenten Wilson anhålla om medlingsaktion. Den 18 september mottogs alliansens ordförande mrs Chapman Catt jämte fru Schwimmer i audiens hos Förenta Staternas president, varvid en petition av följande lydelse överlämnades:

International Woman Suffrage Alliance.

September 14, 1914.

Till Hans Excellens Förenta Staternas President.

Sir:

Vi komma till Eder såsom representeranter för kvinnor i många länder. Dessa hava till vårt högkvarter i London riktat enträgna uppmaningar, att vår styrelse måtte anropa Förenta Staternas regering att taga initiativ till en aktion i ändamål att bringa det pågående europeiska kriget till ett slut.

Vi anhålla därför i vår gemensamma civilisations namn, att Ni ville förena de neutrala staterna under Edert eget visa ledarskap i en kraftig maning till alla de krigförande makterna, att omedelbart ingå vapenvila till dess tillräcklig tid vunnits för att finna en utväg för ett rättvist ordnande av de internationella tvistigheterna.

Upprepa denna maning tills den vinner gehör. Även om ett sådant tillvägagångssätt till att börja med skulle framkalla kritik, skall denna kritik säkert förvandlas till en internationell känsla av tacksamhet, och den skall åtminstone ingjuta mod och tillförsikt i de miljoners hjärtan, vilka nu brista av förtvivlan.

I femton länder ha männen i våra ledares familjer gått ut till fronten. Vi ha hört berättas att flera av dessa hem förvandlats till sjukhus för de så-

Damdräkter

tillverkas verkligt förstklassigt under ledning av akademiskt utbildad tillskärare. OBS! Full garanti.
A.-B. Londoner Herr- & Damskrädderi-Etabl.
37 Drottninggatan, 1 tr.
A. T. 225 19. R. T. 67 18. (A. F. 1629).

LAGERSONS SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

VASAS försäkringstagare äro samtidigt liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkrade.
VASAS försäkringsprinciper äro praktiska och moderna.
VASA har agenter landt runt.
VASA antager nya agenter, där sådana ej förut finnas.

Mer än 14000 kvinnor

försäkrade i

SVENSKA LIF

Skandinavians största ömsesidiga livbolag.

rade, och att den europeiska rösträttsrörelsens flesta högkvarter förvandlats till hjälpbyråer. Vad kvinnorna i dessa länder berättar oss om lidande, nöd, förstörelse av egendom, sjukdom, grymhet och brutalt våld mot kvinnor är hart när otroligt i detta det tjugonde århundradet.

Vi betrakta dessa vittnesmål från kvinnor vi känna som tecken, som tyda på att det civiliserade Europa återfallit i barbari. Under sådana förhållanden borde inga diplomatiska hänsyn få stå i vägen för det snabbaste sättet att åstadkomma medling.

Kvinnor i hela världen vända sig till Eder, statsöverhuvudet i den enda stormakten bland de neutrala länderna, i förhoppning att Ni skall finna en utväg att inleda medlingsförhandlingar.

Den petition vi här överbringa har tillkommit fullkomligt spontant och utan någon som helst organisation. Icke mindre betydelsefull än denna vädjan är frånvaron av hänvändelser från Österrike, Serbien, Finland, Galizien och Böhmen. Tystnaden i dessa länder betyder, att de icke kunna tala, men vi som känna deras känslor, vi kunna försäkra att ett ingripande för påskyndande av medling skall bli lika välkommet för dessa länders kvinnor som för dem som undertecknat petitionen.

För att denna kvinnornas petition skulle komma Eder snabbt och säkert till handa har fru Rosika Schwimmer från Ungern enkom rest över hit för att överlämna den till Eder.

Carrie Chapman Catt.
Ordförande.

Rosika Schwimmer.
Sekreterare.

Petitionen är dessutom undertecknad av ordförandena i Landsföreningarna för kvinnans politiska rösträtt i Danmark, Frankrike, Förenta Staterna, Holland, Italien, Kanada, Ryssland, Sverige och Ungern samt för andra kvinnosammanslutningar i Australien, Norge, Storbritannien och Tyskland.

Vid samma tillfälle överlämnade fru Schwimmer ett av henne i detalj utarbetat medlingsförslag, vilket likväl icke varit underställt undertecknarna av petitionen.

Presidenten Wilson tog med synbart intresse del av vad de kvinnliga sändebuden hade att anföra och förklarade, att de framställda förslagen vore av stort värde för hans "fortsatta övertåganden". Han tackade för förslagen, vilka skulle bli honom till hjälp för att finna en utväg, att ännu rädda vad som kunde räddas av den sammanstörtande gamla världen, ett problem som dag och natt sysselsatte hans tankar.

Segern på Island bekräftad.

Den rösträttsseger för Islands kvinnor, som vi i förra numret av denna tidning hade glädjen att meddela våra läsare, kunna vi nu ytterligare bekräfta genom ett telegram från fru Briet Asmundsson till det internationella rösträttsorganet Jus Suffragii. Telegrammet hade följande lydelse:

"Lagförslaget om politisk rösträtt åt kvinnor antogs den 12 augusti av Alltinget. Vi vänta konungens sanktion. Briet Asmundsson."

Äkta makar!

Försumma icke inbördes testamenten! Uppsättes för Kr. 5:— Råd och upplysningar Kr. 2:— å
JOH. J:SON CARLOS ADVOKATBYRÅ
Ad. Fredr. Kyrkogata 15. Telefoner. Exam. jurister

Zenegin Viktigt o. erkänt läkemedel för

Lungsjuktiga o. Bröstsvaga.

Försäljes å alla svenska apotek.
Pris Kr. 7:50 pr flaska om 800 gr

Örtextraktfabriken Zenegin, Stockholm.

Herdebrev till F. K. P. R.

Vid sista centralstyrelsemötet diskuteras frågan om utsändande av herdebrev till F. K. P. R., d. v. s. till svaga föreningar, som kunde behöva råd och uppmuntran. Jag känner ej om några sådana brev blivit utsända, och vet därför icke heller om de kunnat göra någon nytta. När jag nu icke desto mindre försöker mig på något så högtidligt som ett herdebrev och till på köpet vänder mig till alla F. K. P. R., så sker det emedan i denna svåra tid alla måste kännas vid sin svaghet och därför att intet annat än enighet, sammanhållning och fortsatt arbete för vår sak kan skänka oss den styrka, vi nu mera än någonsin behöva.

"Det ena göra och det andra icke låta" är den text, som utlägges i detta nummers ledare, och jag vill nu söka att i några praktiska råd och vinkar omsätta denna kloka sats.

Till och med den varmaste nitälskare för rösträtten måste inse det naturliga i att allas tankar och intressen nu koncentrera sig kring det världspolitiska läget och allt vad därmed sammanhänger. Även om man har lyckan att leva i ett neutralt land, kan man ej frigöra sig från detta allt uppslukande intresse. Men med allt detta måste livet dock levast, samhällskroppen måste fungera och det fredliga arbetet i alla dess former måste utföras. Och ju mera tid och tankar äro upptagna av praktiska och ideella uppgifter, desto lättare genomgår man dessa tunga dagar.

Det är därför det faller sig som en naturlig sak, att till alla rösträttsföreningar rikta den uppmaningen: glöm ej att arbetet för rösträtten är en stor uppgift, som intimt sammanhänger med vårt lands yttre och inre intressen. Den senaste tidens händelser peka klarare än någonsin på nödvändigheten av att kvinnorna skaffa sig medinflytande över nationernas öden för att hindra ett återupprepande av det ofattbara, som nu försiggår i världen.

Det kan ju tyckas, som om detta vore mycket lätt att säga, men mycket svårt att göra. Och sant är, att några storverk kunna vi nog ej utföra. Men det hindrar ej, att om var och en står troget kvar på sin post och arbetar samvetsgrant efter måttet av sina krafter, så går vår sak framåt, även om det icke sker med stormsteg.

Arbetsuppgifter saknas ingalunda. Under december månad äga stadsfullmäktigval rum i större delen av Sveriges städer, och det är av stor vikt att kvinnorna dels bibehålla de platser, de redan vunnit, dels söka vinna många nya. Det är nu 4 år sedan kvinnorna i Sverige blevo valbara till stadsfullmäktige, men ännu ha vi ett stycke kvar, innan vi nå det första 100-talet av representanter inom dessa korporationer. Rösträttsföreningarna, vilka så gott som överallt utgöra centra för kvinnornas kommunala och politiska intressen, böra därför i tid utse lämpliga kvinnor, som äro villiga att låta uppställa sig som kandidater, och sedan inom de respektiva partiorganisationerna eller genom att — där så befinnes lämpligt — gå fram med egna listor, arbeta för att få sina representanter uppsatta på säkra platser. Detta är en viktig arbetsuppgift och en god övning i konsten att organisera, sammanhålla och ena.

Vid sitt ordinarie höstmöte bör varje förening upptaga till behandling dessa frågor: vad kan göras för att uppe-

hålla och öka medlemsantalet, stärka intresset och sprida upplysning, samt vad kan göras för att vinna ökad spridning av vår tidning.

Det kan tyckas, som om detta blivit sagt och gjort så många gånger, att ett upprepande vore onödigt. Men rösträttsrörelsen arbetar med levande material och kan och får därför aldrig stå stilla. Vi ha knappast något bättre upplysningsmaterial att tillgå än Röst-rätt för Kvinnor, men för att den verkligen skall kunna fylla sin stora uppgift, är det nödvändigt, att den får en ännu mycket större spridning än hittills. Det är ej nog med att den läses av F. K. P. R:s egna medlemmar, den måste finna vägen till massor av kvinnor, som ännu stå utanför den organiserade rösträttsrörelsen, och som behöva den väckelse, som just tidningen är ägnad att ge. Den kvartalsprenumeration — endast 30 öre — som nu i likhet med ett föregående år anordnats, är särskilt avsedd att möjliggöra tidningens spridning till personer och platser, vilkas åtkomlighet försvåras av det dyrare prenumerationspriset för helår — 1 kr. I arbetet med upptagande av prenumerationsavgifter och verkställande av prenumerations å posten kunna alla föreningsmedlemmar delta. Ett lämpligt arbete, särskilt för de yngre medlemmarna inom föreningarna, är dessutom att vid förenings- och andra möten sälja lösnnummer av Röst-rätt för Kvinnor som för detta ändamål kan rekvideras till nedsatt pris från Expeditionen, 6 Lästmakargatan, Stockholm.

Det är sannolikt, att även under normala förhållanden skulle 1914 haft att uppvisa en avmattning efter det forcerade arbetet med namninsamlingen under 1913 med därav följande ökat förenings- och medlemsantal, men det stiltånd, som faktiskt inträtt, får nog främst tillskrivas den in- och utrikespolitiska oro och splittring, som gjort 1914 till ett årtal, som aldrig kan gå ur vårt minne. Så fort lugnare tider inträda, måste upplysningsarbetet upptagas som aldrig förr. Men redan nu böra vi ha vår uppmärksamhet riktad på lämpliga platser för nya föreningar och söka att förbereda marken till en blivande sådd. L. K. P. R:s sekreterare mottar med tacksamhet uppgift å platser, där det finns ett spirande intresse för rösträtten, samt på personer, till vilka litteratur kan skickas. Social och politisk upplysning bör i fortsättningen som hittills bli ett av de viktigaste fälten för F. K. P. R:s verksamhet.

Under de syftningar för Röda korset, landsstormen m. m., som nu anordnats inom en mängd F. K. P. R., kan det också vara lämpligt att som omväxling på det myckna talet om dagens händelser läsa högt något intressant, som rör rösträtten eller andra sociala och politiska frågor. Dessa båda former av nytta låta med lätthet förena sig. Vi rekommendera här särskilt Kvinno-rösträttens riksdagshistoria av d:r Gulli Petrini samt Utdrag ur Första kammarens protokoll lördagen den 22 aug. 1914 samt först och sist Röst-rätt för Kvinnor.

Och så till sist en maning att icke låta modet falla utan knoga på i motvinden. De politiska vindkasterna ha sin styrka i det oförmodade, och rätt vad det är, visar kanske den politiska vindflöjeln åter på vackert väder för vår rösträtt!

Ezaline Boheman.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten skändas gratis o. franco.

RING ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ

Allm. Telefon 201 68

68 VASTERLÅNGGATAN 68, STOCKHOLM.

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPÄFFÄR
1 Klass Damskrädderi.
Alltid välsorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

En minnesgård.

I en mening kan man utan överdrift våga det påståendet, att varje kvinna, som bekläder en ansvarsfull post, blott och bart därigenom blir en rösträttskvinna. Ty varje kvinnogärning av gedigen halt faller dock som en av de tusentals dropparna, som en gång skall komma motståndets stenbarriär att rämna. I denna betydelse var Lotten Ekman, den för fyra år sedan avlidna kvinnliga journalisten, en fullgod rösträttskvinna, samtidigt som hon som medarbetare i dagspressen stod i oavbruten kontakt med rösträtts- och kvinnorörelse i egenskap av referent och reporter, och de två små böcker, som hennes bror, skriftställaren Ernst Ekman, utgivit som minnesgård över den bortgångna systemen, kunna därför väl vara värda ett påpekande i denna tidning.

Lotten Ekmans gärning — den faller inom ramen av knappa tolv år — var för den utomstående på intet sätt bländande eller i ögonenfallande. Men inom de tidningsredaktioner, vid vilka hon var fästad, Svenska Dagbladet och Stockholms Dagblad, lärde man sig snart uppskatta hennes solida arbetsförmåga, hennes mångsidiga begåvning, hennes säkra omdöme, hennes outtröttliga energi. Man får ett imponerande intryck av dessa, den så gott som helt och hållet självvärda unga kvinnans egenskaper genom de två små volymer som nu kommit. Den ena bär titeln "Humoresker och stämningar" och består av en samling av Lotten Ekmans bästa skisser och kåserier, publicerade på olika håll i tidningar och tidskrifter, och så gott som alla kännetecknade av den satiriska elegans, stundom med ett inslag av vemod, som karaktäriserade hennes klara, ärliga ingenium. Den andra lilla boken utgöres av några minnesord om Lotten Ekmans person, skrivna med en kärlek och pietetsfullhet, som nästan blott en såväl andligt som genom blodsband närstående kan skänka. Den korta levnads-saga, som här berättas, handlar så godt som från första ordet till det sista om arbete, oavlatligt träget arbete, och man får även här åtskilliga belysande prov på Lotten Ekmans ovanliga journalistiska förmåga. De små böckerna, som icke säljas i bokhandeln, men kunna erhållas från utgivaren, journalisten Ernst Ekman vid Stockholms-Tidningens redaktion, äro väl värda att läsas. De ha sitt värde, icke blott såsom minnesgård, utan även därigenom, att de giva en bild av en i sitt slag ovanlig, intressant och begåvad personlighet.

Regan.

De glömdes kvinnorna.

Göteborgs socialdemokrater ha antagit en resolution i den på dagordningen stående frågan om politisk samverkan mellan de båda vänsterpartierna, varvid huvudvikten lägges på en överenskommelse rörande rösträttsbestämmelserna. Det heter härom: "Framför allt bör regeringssamverkan mellan socialdemokratien och liberalerna obetingat förutsätta arbete för en författningsändring, främst den 40-gradiga skalans, skattestreckens och fattigstreckens slopande."

Som vanligt glömdes kvinnorna.

Var skall man få ett gott kaffe!

Nykterhetskaféet & Konditoriet

S:t Eriksgatan 30. Allm. Tel. 287 28.

Obs! Enskilda rum finnas för komitéer och sällskaper.

Utför alla Juridiska o. PRIVAT-DETEKTIVA uppdrag diskret, fort och billigt.

Behöva vi rösträtt?

III.

Av dr Gulli Petrini.

Trots mycket skrivande och talande stå småskollärarinnornas och barnmorskornas löner knappast över svältgränsen, och särskilt den senare frågans behandling av myndigheter och riksdag var fullkomligt upprörande. Folkskollärarinnorna, som kommo med i en tid då konkurrensavunden från männens sida icke ännu blivit så stark,ingo först lika lön som männen. Men när hr Fridtjov Berg som ecklesiastikminister skulle "reformera" folkskollärarekårens löner, så föreslog han högre lön för männen än för kvinnorna, fastän de hade samma arbete och samma kompetens. Försvaret för denna åtgärd att degradera sina kvinnliga kamrater från deras förra likställighet, en åtgärd som också väckt en indignerad protest från kvinnornas sida, ville han ytterst finna däri, att det var det mesta, som av riksdagen kunde utverkas. Det kan hända att så var förhållandet; alla reformer i vår riksdag tyckas nu ske på kvinnornas bekostnad. Men nog hade det varit regeringen mera värdigt att våga ett försök i motsatt riktning, helst hrr Trygger och Vennersten den gången förde rättvisans talan.

När "läroverksreformen" 1904 genomfördes, så gick även den ut över kvinnorna. Man överflyttade läroverkslärares utnämning från domkapitlen till k. m:t, varigenom kvinnorna utslötos från möjligheten att söka adjunkturen och lektorat på grund av Regeringsformens § 28. Förut hade åtminstone intet formellt hinder förfunnits för kvinnor att söka tjänster vid läroverken och flera kvinnor hade avlagt examina vid filosofiska fakulteten i förhoppning på denna rätt, som sedan brutalt togs ifrån dem. I en motion i Första kammaren föreslog emellertid hr Trygger redan år 1905 att ändra grundlagen, såväl beträffande lärartjänsten vid läroverken och universiteten (de teologiska dock

undantagna), som en del andra befattningar, så att kvinnor skulle kunna utnämnas till dem. Frågan trasslades emellertid till och föll i Andra kammaren på en del formella betänkligheter, sedan den väl gått igenom i den Första. Emellertid återkom den vid 1907 års riksdag. Då beslöts att i § 28 införa meningen: "Till lärarbefattningar vid statens läroanstalter, de teologiska lärartjänsterna vid universiteten likväl undantagna, till andra beställningar vid inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst samt till läkarbefattningar må i den ordning, som ovan sagts, och med tillämpning av grunder, som av konungen och riksdagen godkänts, kunna utnämnas och befordras även infödda svenska kvinnor." Grundlagsändringen bekräftades 1909. "Med tillämpning av grunder som av Konungen och Riksdagen godkänts" står det. Detta moment hade tillkommit därför att man ansåg, att det kunde behövas särskilda bestämmelser, när en kvinna skulle inneha en dylik plats, vilka dock ej borde införas i grundlagen. Nu tycker man, att det borde ha varit en solklar skyldighet för regeringen att genast låta utarbete dessa bestämmelser. Men nej, ännu ha vi inte sett till dem. Är efter år har gått och förslaget har inte kommit fram. Om kvinnorna, i tro att, när den svenska riksdagen ger ett löfte till Sveriges kvinnor i den mest bindande form, nämligen i form av grundlagsändring, det också skall vara allvar med beslutet, kosta på sig dyrbara studier, och sedan inte kunna få de utlovade platserna, därför att regeringen icke behagat utarbete bestämmelserna, utan de kanske bli alldeles ruinerade, så bekymrar detta inte vår riksdag eller våra ecklesiastikministrar det allra minsta. De förhållanden som löftets uppfyllelse från år till år och anse sig vara lika hederliga karlar för det. Med kvinnorna är det ju inte så noga,

de ha ingen rösträtt, deras röst kan ej göra sig hörd hur illa behandlade de än bli.

Under den kommande riksdagsperioden eller den därefter följande skall frågan om reglementeringen och om äktenskapslagstiftningen före. Kvinnorna äro genom Första kammarens hattnälsbeslut av den 22 aug. utslutna från möjligheten att deltaga i behandlingen av dessa för dem så viktiga frågor. Även om vår rösträtt skulle gå igenom första gången under nästa period, så kan den ej slutgiltigt antagas förrän 1918 och först vid nästa omval därefter kunna kvinnorna deltaga. En erfarenhet, så bitter att vi aldrig kunna glömma den — för att citera hr Hellberg — har lärt oss hur litet vi kunna vinna med oändligt arbete genom petitioner, skrivelser och demonstrationer i en fråga, där männens egen nytta fordrar att kvinnorna skola bli tillbakasetta. Vi börja alltmera inse, att det är lönlöst att kämpa för rättvisa mot oss i andra frågor, så länge vi ej hava vår rösträtt. Det blir ändå alltid nästan med naturnödvändighet så, att det blir kvinnorna som få betala omkostnaderna vid de många kompromisser, varpå vår riksdagshistoria är så rik.

Vänsterpartierna ha tydligen också förstätt att samhällsfrid icke står att vinna, så länge kvinnorna äro utslutna från det offentliga livet, och kanske ha deras samveten också burit dem vittne, att de ofta gjort den frånvarande orätt. De äro därför villiga att giva kvinnorna full medborgarrätt, medan högern tycks bli allt mer bestämd i sitt motstånd. Därför faller förpliktelsen tung på högerns kvinnor, att bibringa sina män en bättre uppfattning av vad både rättvisa och klokhet kräva. Är den nuvarande Första kammarhögern omöjlig att uppfostra, så gäller det att få den ersatt av andra män. Ingen kan förneka, att det skulle lända fosterlandet till gagn i alla avseenden om t. ex. hrr Boberg och v. Mentzer finge avstå sina platser åt män av justitieminister Hasselrots läggning.

Vid besättandet av Första kammarplatserna ha kvinnorna dock ett maktmedel till sitt förfogande, röstsedeln till landsting och stadsfullmäktige. Vilja de bruka den rätt, borde den åtminstone kunna medföra en bortrensning av våra värsta motståndare.

Efter allt vad vi genomlevat är det underligt att det ännu kan finnas kvinnor, t. o. m. kvinnor med anspråk på bildning och intresse för politiska och sociala frågor, som kunna tveka om sin skyldighet att arbeta för kvinnans rösträtt. Varje moder borde dock känna att vad hon underlåter, det kan hennes dotter få lida för. Ständiga orättvisor och missräkningar, ett brutalt tillbakatagande av redan vunna rättigheter, en bitter kamp för brödet, det är vad som väntar vår uppväxande kvinnliga ungdom, om ej mycket snart en damm sättes för den maktens och orättfärdighetens ande, som nu regerar världen. Därför gäller det att samla alla krafter och icke förtrötta i kampen för vad rätt är.

Kriget bryter lagen.

Enligt meddelande till Jus Suffragii från ordföranden i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt i Frankrike, Mme De Witt Schlumberger, "är i närvarande stund en fransk kvinna, Mme Macherez, borgmästare i staden Soissons. Händelsen, som även kommenterats i Le Matin, har bekräftats av flyktingar från Soissons. När den tyska hären nalkades stadsmurarna, nedlade borgmästaren, som för tillfället var sjuk, sitt ämbete, och det blev Mme Macherez, som övertog ansvaret och räddade stadens ära. Med energi och precision utdelade hon sina order till polisen, brandkåren och ambulansen, och hela hennes väsen utstrålade ett mod och ett lugn, som även delgav sig åt andra. Två gånger tågade tyska armén genom Soissons på väg till och från slagfältet vid Marne, och staden blev även bombarderad. Men de färdiga invånarna hade att utstå, blevo i någon mån lättare att bära genom det mod och den tillförsikt, som intalades dem av stadens kvinnliga borgmästare.

Ett bidrag till feminismens historia.

S. A. Richards: *Feminist Writers of the XVII:th Century, with Special Reference to François Poulain de la Barre.* London. David Nutt. xii & 146 pp. 5 sh.

Till Rösträtt för Kvinnor har insänts en gradualavhandling av 1914 med ovanstående titel, och fastän den utkom, innan kriget för tillfället utplånat alla andra tankar än på järn och blod, visar den, om vittne där om behöves, hur kvinnofrågan även ur historisk synpunkt är aktuell i England.

Författaren inleder sin avhandling, däri man i synnerhet av ämnesvalet tror sig förstå hans personliga synpunkt, med beskrivning av de s. k. Précieuses, dessa kvinnor, som genom sitt så starkt stiliserade uppträdande verkade affekterade och hos eftersägarna voro affekterade. Och han betonar, hurusom den i sig själv icke direkt feministiska rörelsen kulminerade i Mme de Sevigné och Mlle de Scudéry, båda starkt intresserade av bättre uppfostran åt kvinnor, den önskan, vari den tidens emancipationssträvan tog sig uttryck.

Mlle de Scudéry kritiserade särskilt kvinnors sätt att uppfostras så, "att de icke känna sig tvungna att lära något". Hennes egen fordran på kunskaper åt kvinnorna var dock blott den, att de därigenom skulle behaga, icke att fördjupa deras själar. "Jag vill blott, att hon läser för att lära sig tala väl", säger hon.

Den strävan efter förfining i talesätt och tänkesätt, som utan tvivel inspirerade markisinnan de Rambouillet, "stiftarinnan och översteprestinnan för den kult, som sedermera ådrog sig så mycket löje", urartade ju i allra högsta grad, och rörelsen krossades som bekant av Molière i hans komedier *Les Précieuses Ridicules* 1659 och *Les Femmes Sa-*

vantes 1672. Men idéen om uppfostran åt kvinnor hade rotfast sig.

Fénélon, 1651—1715, ägnar flickors uppfostran uppmärksamhet i sin *Traité de l'éducation des filles*, 1688. I sitt uppfostringschema inrycker han, "läsning, skrivning, de fyra räknesätten" och sen litet plockkunskaper i andra ämnen, men han sade dock ett så djupt ord som att kvinnans "verksamhet är grundläggande för hela mänskosläktet", och Mme de Maintenon, 1635—1715, önskade, att hennes lärjungar i St Cyr skulle uppfostras till "goda kristna och till kloka och förståndiga flickor". Det var icke mycket dessa människor ville, men det var dock något, och man måste minnas, att Molière i *Les Femmes Savantes* säkert uttalade tidsåsikten, då han om kvinnans vetande låter någon säga, att "det af många orsaker ej är lämpligt, att en kvinna studerar och vet många saker".

Till renässansen med "dess frigörande av så mycken mänsklig kraft", förlägger Richards den feministiska rörelsens ursprung, men det var först på 1600-talet det ordades mest om kvinnans emancipation och hennes rättigheter. Under första hälften av 1700-talet sysselsatte ämnet pennorna i Frankrike, men sedermera förflyttades av flera orsaker tyngdpunkten till England, snart följt av Amerika.

"Många av dessa pionjärernas [i Frankrike] idéer, nådde", säger Richards, "i deras livstid ytterst få läsare och äro nu helt okända. Deras litterära förtjänster voro icke stora, deras arbeten ha länge varit borta ur bokhandeln, och deras namn äro glömda." Författaren har sysslat med dem, därför att deras idéer äro intressanta, "icke endast i och för sig, utan på grund av deras inflytande på en rörelse, som i närvarande tid tilldrar sig alla tänkande människors uppmärksamhet".

Och bland dessa nu okända skriftställare synes Poulain de la Barre, 1647—1723, mest värd att taga vara på. Blott genom titeln på hans första bok: "Om de båda könen jämlighet" — — — varav man ser vikten av att frigöra sig från fördomar", befordras alla reformidéer. Ty är det inte så, att mycket motstånd skulle förintas, om blott motståndarna kunde "frigöra sig från fördomar?"

I sin bok börjar han med att bestrida det vanliga påståendet om kvinnans intellektuella underlägsenhet. Den härrör blott av hennes bristfälliga uppfostran. Och, säger han, "vår tanke nu, att de äro skapade blott för oss, att de knappast lämpa sig till annat än att uppfostra barn i späda ålder och att sköta hushållet, är en kvarleva från barbarisk tid, då lagen om den starkares rätt rådde".

Detta låter ju, som om det vore sagt rätt nyss, och när det sades om Bourbonerna, att de ingenting lärt, tycks detta blott vara en utövning av en allmänt mänsklig färdighet.

Poulains tanke når till och med så långt som till kvinnornas förmåga att bli både prester och ämbetsmän. På ämbetsmannatrappan ha de modärna kvinnorna ju arbetat sig upp åtskilliga steg, men ännu stå de i allmänhet nedanför den klerikala plattformen.

Och avhandlingen slutar med Poulains personliga uppfattning: "Häri vill man hävda, att en fullkomlig jämlighet förefinnes mellan de båda könen."

I en följande avhandling om "Männens överhöghet" polemiserar han mot sig själv för att naturligtvis nedslå motståndarens invändningar, och i den tredje av sina feministiska avhandlingar om "Damernas uppfostran" framhåller han bland annat, hurusom all undervisning nästan tillkommer gossarna.

Efter den utförligare berättelsen om Poulain de la Barre redogör Richards både för hans föregångare och efterföljare, och genomgår i allt 13 feministiska arbeten, utgivna mellan åren 1626 och 1699.

De förnämsta av föregångarna voro utan tvivel Anna Maria van Schurmann, den månglärda holländskan och Marie de Jars Gournay. Denna, mera känd som Montaignes fille d'alliance och eldigare än den förra, fordrade mera och begärde mera självständighet för kvinnan, och Poulain hade "mähända mera sympati för henne". Av de övriga, män och kvinnor, var det knappast någon som behandlade frågan med Poulains allvar. Han säger själv, att han ej hör till dem som skrivit "*par galanterie ou par amour*", som så många gjorde.

En av hans efterföljare I. B. Decrue i sitt tal om "den gamla och ryktbara meningsskiljaktigheten om mannens eller kvinnans *Prééminence*" underrättar oss om, att frågan utgjorde det vanligaste samtalsämnet då för tiden. Och som ett ytterligare bevis på intresse nämnes, att det år 1698 utkom en fransk upplaga av en engelsk anti-feministisk skrift, utgiven tio år tidigare. Då som nu visade uppträdandet av antis, att en fråga var aktuell!

Författarens slutsats är, att egentliga orsaken till 1600-talets intresse för kvinnan berodde på det inflytande de förnämsta av *Les Précieuses* hade. Och lika visst synes det vara, att samma intresse ominstgjordes just genom skolans urartande. Och därvidlag betydde skillnaden mellan allvar i uppsåtet och tomt ordrytteri ingenting. "Reaktionen hade kommit, och den verkliga förkunnelsens budskap utropades för döva öron." Ellen Wester.

F. K. P. R. och hjälparbetet.

Då det kan ha sitt stora intresse för rösträttskvinnorna landet runt att erfarva, vad som inom föreningarna göres för det överallt pågående hjälparbetet, ha vi sökt att sammanfatta de uppgifter, som ingått till L. K. P. R:s sekretärer från olika F. K. P. R., både sådana, där ett Kvinnornas uppåd bildats, och sådana, där arbetet bedrivits på annat sätt.

Förutom de i näst sista numret av Rösträtt för Kvinnor uppräknade 13 föreningarna ha Kvinnornas uppåd bildats på ytterligare 9 platser, nämligen: Haparanda, Jönköping, Kalmar, Motala, Norrköping, Söderköping, Trollhättan, Umeå och Örebro. Från ett 20-tal föreningar ha inkommit uppgifter, ur vilka vi nu skola göra en axplockning.

I *Alby*, vars präktiga förening till större delen består av arbetarhustrur, sitta 3 kvinnor i en hjälpkommitté, däribland rösträttsföreningens ordf., och F. K. P. R:s medlemmar ha till Medelpads landsstorm sytt skjortor av från Kvinnornas uppåd i Sundsvall insänt material.

V. ordf. i *Färgelanda* rösträttsförening står i spetsen för en Röda korsförening, och så gott som alla medlemmar deltaga i arbetet. En soaré har anordnats och lämnat god behållning. Hjälpverksamheten har här enat personer av alla partier och åskådningar.

På sammanträde mellan F. K. P. R. och Socialdemokratiska kvinnoklubbens styrelse i *Grängesberg* beslöts att ingen särskild organisation skulle bildas, utan enskilda medlemmar arbeta för Röda korsets kvinnoförening, som även hjälper behövande landsstormsmäns familjer.

I *Haparanda* har på initiativ av F. K. P. R:s styrelse bildats ett Kvinnornas uppåd, omfattande alla klasser och partier. Uppådet har genomfört en mycket originell idé. Lördagen den 5 sept. anordnades en torgdag, där Uppådet medlemmar själva sålde de varor, som för ändamålet skänkts av intresserade i och utomkring staden, såsom rot- och grönsaker, kött, fisk, svamp, smör, godsaker av alla slag, m. m. Vid ett stort bord serverades kaffe som hade strykande åtgång. Det blev en riktig folkmarknad, och innan kl. 2 voro saluborden tomma och kassan fylld med närmare 1,100 kr. Dessutom har Uppådet anordnat syddagar för tillverkning av kläder åt landsstormen och de mobiliserades familjer. Och slutligen har Uppådet medlemmar gjort allt vad i deras förmåga stått för att hjälpa de stora skaror av flyktingar, som passerat genom staden.

Även i *Jönköping* har genom F. K. P. R:s initiativ bildats ett Uppåd, för vilket landshövdingens fru ställt sig i spetsen. Arbetet har uppdelats på olika utskott, och en hjälpbyrå har öppnats i en av staden upplåten lokal. Livsmedelsutskottet förbereder kurser i billig matlagning och söker skaffa matdagar åt fattiga skolbarn. En särskild kommitté har skrivit ihop en broschyr, som skall säljas av skolbarn den 6 november. Fabriken ha något så när hållits igång, och tack vare förbud för spritförsäljning ha arbetarnas pennningar räckt bättre även med minskad arbetstid, så att någon större nöd ännu ej förefunnits.

I *Kalmar* har bildats ett Uppåd, i vars styrelse bl. a. F. K. P. R:s ordf. och v. ordf. sitta. Arbetet är uppdelat på 4 sektioner: för insamling av medel; för sjukvård; för beklädnad och för lindrande av allmän nöd. 4 avgiftsfria sjukvårdskurser ha ordnats och en självständig Kalmar Rödakorsförening har bildats. För landsstormsavdelningen har anskaffats madrasser, m. m., och inom kort öppnas en systuga för förfärdigande av kläder att utdelas av stadens diakonissor. För att lindra möj-

Kvinnan i Tusen och en natt.

Av professor O. E. Lindberg.

(Forts. från n:r 20.)

Men 1001 natt har även sina amasoner vare sig professionellt eller privat. Över huvud taget äro dess kvinnor inga bortklemade, svaga varelser, såsom t. ex. "prinsessan på ärten" hos Andersen — detta ej ens då, när de äro födda och fostrade på seraljernas luxuösa svällande haremsdivaner. Ofta presentera de sig för oss med sprittande hälsa och senfull arm.

Jag lämnar här ur räkningen alla dessa, som likt männen fått kriget till yrke, och som icke ett ögonblick giva dem efter i mod och strapatser, vare sig de tillhöra djinner eller vanliga dödliga. Jag tänker tvärtom särskilt på sådana typer som *Parisade* i berättelsen om "de två avundsamma systarna", vilken utan vidare svårighet besegrar sina bröder i brottnig, ehuru dessa visst icke äro några bortklemade haremsbjältar.

Men vi få icke alltför länge stanna vid det yttre hos 1001 natts kvinnor, hur fängslade än detta må vara skildrat både till sina rätta och aviga sidor. Det inre blir dock alltid det första även hos skönheten — det hava dessa härliga sagor på mer än ett sätt betygat. Redan förut har jag i annat sammanhang framhållit, hur de förhärliga kvinnans intelligens icke så litet på bekostnad av mannens. De hade förvisso andra tankar om denna än en av de kvasi-vetenskaplige författare för dagen, som söker bevisa, att kvinnan knappt är människa. Sagoförtäljarne i 1001 natt hava en helt annan tröst även för nutidens kvinnor. De vägde och mätte icke hjärnorna — de mönstrade deras yttringar. Och för dem stod sig kvinnan bäst i den examen.

Mannen är väl ej över allt intellektuellt redlös och rädlös i 1001 natt, men han är det ofantligt ofta utan kvinnans hjälp. Hon är hans "sesam! öppna dig!" När hon, som t. ex. den förut nämnda, ädla och nästan överkloka *Azize* öppnar för sin man och förtryckare de många teckengåtor hans älskarinna kastat till honom, så kan hon skönt symboliseras medelst denna underbart vackra sesam-blomma, om vilken Grimm poetiskt säger, att då hunden oförseendes trampar på henne, hon plötsligt öppnar hans ögon för ingången till någon jordgömd skatt.

Att emellertid, som sagt, icke mannen *överallt* i 1001 natt är tafatt och bortkommen utan kvinnan, därpå finnes verkliga exempel. För att en småla trösta de manlige läsare, vilkas ögon möjligen falla på förevarande enkla skildring av vår bättre hälft i denna sagornas undersköna värld, beder jag att få bland åtskilliga andra anföra ett bevis på motsatsen, där det är frågan om ett litet men "naggande gott" huvud. Sagan lyder i sammandrag sålunda.

Det hände en gång, att trenne köpmän slagit sina huvuden och kassar

tillsamman, för att bedriva gemensam köpenskap på gårdfarihandlarmaner. Som de nu icke allt för mycket litade på varandras ärlighet, kommo de överens om att, därest de av någon anledning skulle nödgas lämna den gemensamma kassan i förvar hos någon, denne skulle förbindas att icke ånyo utlämna den, utan att *alla tre* på en gång begärde detta.

De kommo så under sin vandring till en härlig park, vaktad av en äldre kvinna, och genomfluten av en förtjusande bäck. Här bliva de insläppta för att vila ut något litet och göra toaletten vid åstranden. At kvinnan överlämnade de den gemensamma börsen under nyssnämnda villkor.

Sedan de tvättat sig, skulle de naturligtvis också kamma sig. Men kammen hade de förvarad i penningeknytet. Då erbjöd sig genast en av dem att hämta tingesten ifråga. När han kom fram till kvinnan, anhöll han emellertid i stället om börsen, något som hon helt naturligt tillbakavisade. Då ropade han till kamraterna: hon vill icke giva mig den. De trodde begripligt nog, att hon menade kammen, och då ropade de tillbaka till kvinnan: giv honom den! Hon gjorde så, och mannen fick naturligtvis lätta fötterna ut i det fria.

De två övriga köpmännen väntade en stund förgäves, och då de icke hörde av någonting, återvände de förvånade till kvinnan och sporde henne, varför hon icke givit kammen åt deras kamrat. — "Kammen! han begärde börsen!" — "Ja, men denna skulle du ju icke utlämna, förr än vi alla tre givit vårt samtycke." — "Visserligen, men I ropade ju, att jag skulle giva honom den." — "Ja, men vi menade kammen." — "Och han begärde börsen!" — Och så släpade de henne till kadin, som dömde den stackars kvinnan att ersätta det förlorade eller ock undergå ett smärftullt straff.

På vägen hem mötte hon i sin förtvivilan en liten pilt på 8—10 år, som frågade henne: "Vad gråter du för, mor? Säg mig anledningen, så kanske jag kan hjälpa dig tillrätta!" — "Det där kan du inte göra något åt, pojke", snäste hon. — "Ja, men omtala det för mig, mor lilla", återtog småttingen trovärdigt, "och giv mig en drakme till namnam, så skall jag söka hjälpa dig!" — Efter att ännu en gång hava avvisat parveln, men lika envist uppfordrats av honom, att förtälja honom sitt bekymmer och den historia, som föranlett det, och när hon äntligen gjort honom till viljes, svarade han: "Ser du, att jag kan hjälpa dig! Gå till domaren och säg: "När *alla tre* köpmännen på en gång infinna sig och återfordra börsen i överensstämmelse med det villkor de uppställd vid överlämnandet av den, så skall jag återställa den."

(Forts.)

ligen uppkommande nöd ämnar man genom samma diakonissor av insamlade medel utdela hjälp i olika former. F. K. P. R:s medlemmar ha även arbetat för Landsstormsföreningen, som utfört ett storartat arbete. Bl. a. ha 12 sjukstugor med full utrustning iordningställt på olika ställen.

På initiativ av F. K. P. R. har ett Uppåd bildats i *Krylbo*, med ett arbetsutskott av 6 kvinnor, varav 4 äro medlemmar av rösträttsföreningen. En aftonunderhållning har anordnats med gott resultat.

Styrelsen för *Linköpings* F. K. P. R. har genom tidningarna uppmanat föreningens medlemmar att arbeta inom olika, redan befintliga hjälporganisationer, då det ej ansågs lämpligt att bilda någon ny.

Tillsammans med Vita Bandet och

centrala hjälpkommitté invalt en kvinna, borgmästare Nilssons fru, medlem av F. K. P. R. Röda korsets arbete tar för övrigt allas intresse i anspråk.

I *Söderhamn* är stadens kvinnliga stadsfullmäktige insatt såväl i länskommittén som i den kommunala kommittén. Försök att få flera kvinnor insatta i den senare ha strandat. För övrigt deltaga F. K. P. R:s medlemmar enskilt i hjälparbetet.

På initiativ av *Söderköpings* F. K. P. R. har bildats ett Uppåd för utövande av hjälpverksamhet. Inom F. K. P. R. har dessutom bildats en syförening, vars resultat i form av färdiga kläder överlämnats till Uppådet.

På initiativ av F. K. P. R. och Föreningen Frisinnade kvinnor har i *Trollhättan* bildats ett Uppåd för att omhändertaga hjälparbetet.

I *Umeå* har på initiativ av rösträttsföreningens ordf. bildats ett Uppåd, vartill kallelse utfärdats av ordf. i samtliga i staden arbetande kvinnoföreningar. En organisationskommitté om 11 personer har tillsatts, med landshövding Biörklunds fru som ordf.

I *Varberg* har bildats en kvinnoförening för landsstormens beklädnad, vars ordf. är medlem av F. K. P. R. Denna förening har insamlat omkring 2,000 kr. och kläder i mängd. Över 500 madrasser ha förfärdigats. I livsmedelskommittén sitter en av rösträttsföreningens medlemmar och i stadsfullmäktiges nödhjäpskommitté en av styrelsens medlemmar. Även i länskommittén är insatt en av föreningens medlemmar.

I *Visby* har Skyddsföreningen, vars ordf., landshövding Roos fru, är ständigt medlem av F. K. P. R., samt enskilda personer ända sen i våras flitigt arbetat för landsstormens utrustning, varför någon ny organisation ej ansågs behövlig. Såväl i stadsfullmäktiges livsmedelskommitté som i länskommittén sitta medlemmar av F. K. P. R:s styrelse.

På initiativ från F. K. P. R:s ordf. och representanter för ej mindre än 22 föreningar har i *Örebro* bildats ett Uppåd. Arbetet har uppdelats på särskilda utskott och en hjälpbyrå öppnats. Intresset bland rösträttskvinnorna är det största möjliga.

I *Östersund* har på initiativ av landshövding Widéns fru bildats ett Uppåd. Fru Widén och en av stadens kvinnoföreningar ha åtagit sig det arbetsområde, som bäst lät förena sig med den senares verksamhet, och F. K. P. R. har ställt sina krafter till Jämtlands läns arbetsförmedlings föfogande.

Av denna redogörelse, som ju blott omfattar det 20-tal F. K. P. R. från vilka meddelande ingått, framgår att hjälpverksamheten livligt omfattats av rösträttsföreningarna, som på de flesta platser varit initiativtagare. En liten detalj, som särskilt bör uppmärksammas av F. K. P. R:s styrelser, är Motalaföreningens beslut, att i samband med sitt årsmöte anordna en fest, vars behållning tillfaller hjälpverksamheten. Denna förening tänker trycka och försälja ett vykort, en annan författar en broschyr. Det finns ju många goda uppslag, som kunna utföras med enkla medel för det dubbla ändamålet att lindra nöden och visa vad rösträttskvinnorna duga till. Under november månad ha föreningarna sina ordinarie höstsammanträden, och därför är det just nu lämpligt att planera för en liten fest, som kan lätta upp stämningen. Ytterligare meddelanden om F. K. P. R. och hjälparbetet skola inflyta i den mån som de komma L. K. P. R:s sekretärer till handa.

Till ledamot av den kommunala arbetslöshets- och hjälpkommitté i Hedemora, som tillsatts av stadsfullmäktige därstädes, har invalts ordf. i Hedemora F. K. P. R., fru Fredrika Collin.

Röda korset har *Motala* F. K. P. R. bildat ett Uppåd, som öppnat en hjälpbyrå, där matpoletter och kläder utdelas samt gåvor av olika slag mottagas. Medel ha inlutit dels från bolag, föreningar och enskilda, dels genom en aftonunderhållning. Vidare planerar F. K. P. R. en fest i samband med sitt årsmöte.

Efter föredrag av yrkesinspektrisen, fröken Kerstin Hesselgren, bildades i *Norrköping* ett Kvinnornas uppåd, vars centralstyrelse fick i uppdrag att med sig adjungera dugliga och sakkunniga kvinnokrafter för att ordna hjälparbetet. I stadens Hjälp- och arbetslöshetskommitté, är stadens kvinnliga stadsfullmäktige invald med en annan kvinna som suppleant, båda medlemmar av F. K. P. R.

Stadsfullmäktige i *Skara* ha i sin

Erkännande åt kvinnoarbetet.

Fröken Gertrud av Klintberg, vars namn är välbekant genom de stora insatser hon gjort på det sociala området och den uppoffrande verksamhet hon ägnat de ekonomiskt vanlottade, har, såsom ett erkännande av sin sociala gärning, av K. M:t blivit tilldelad medaljen i guld av åttonde storleken med inskriften: "Illes quorum meruere laboris". Fröken Klintbergs arbete i fattigvårdens tjänst betecknar en seger för kvinnorna på detta område, där just deras kvinnliga insats är så betydelsefull, men där det krävt många år att genomlysa fördomar och motstånd. Fröken Klintbergs livsgärning är ett bevis för nyttan av kvinnlig arbetskraft inom fattigvården och därom vittna även de många förtroendeuppdrag hon mottagit. Sålunda är fröken Klintberg ledamot av Stockholms fattigvårdsnämnd och ordförande i dess Upphandlingskommision, suppleant i Svenska fattigvårdsförbundets styrelse samt ordf. i Stockholms andra pensionsdistrikt. Sedan år 1905 är hon föreståndarinna för F. V. O:s slöjdvärdning och sedan år 1907 medlem av Allmänna försörjningsinrättningens styrelse, där hon särskilt gjort en insats i fråga om spisanordningarnas reformering. Senast har fröken Klintberg tagit verksam del i Centrala understödskommittén och uppgjort förslag till arbetslöshets bekämpande. Villigt har hon burit en alltjämt ökad arbetsbörda och fastän fröken Klintberg anser att kvinnorna böra arbeta och fylla sina plikter utan yttre utmärkelser, måste dock de, som följt hennes uppoffrande verksamhet i det sociala tjänst, glädja sig över att hennes gärning även vunnit de högre myndigheternas erkännande. Fröken Klintberg är sedan några år tillbaka medlem av Stockholms F. K. P. R:s styrelse och deltog i den senaste internationella kvinnorösträttskongressen i Budapest i egenskap av svensk delegerad.

Medaljen Litteris et artibus har i dagarna tilldelats fröken Lilli Zickerman. Närmast kommer väl utmärkelsen på grund av fröken Zickermans stora förtjänster såsom den ena av kommissarierna å hemslöjdsavdelningen på Baltiska utställningen. Men var och en, som känner fröken Z:s livsgärning, ser däri även ett erkännande av hennes årslånga, osparda mödor för den svenska hemslöjdens renässans, hennes uppoffrande och osjälviska nit för att bereda landsbygdens småfolk arbetsförtjänst och hjälp till självhjälp. Fröken Z:s namn är oupplösligt förbundet med den svenska folkslöjd, vars alster i Malmö på ett så glänsande sätt gjort heder åt vårt land, och som snart på världsutställningen i S:t Francisco skall stå som den enda representanten för europeisk folkkonst och slöjdskicklighet. Alla vänner av vår slöjd se därför i den utmärkelse fröken Z. mottagit på samma gång ett erkännande av ett väl utfört värv och en välförtjänt uppmuntran till en, såsom vi hoppas, lång och lyckobringande

Kvinnodemonstrationen i Örebro.

Det är med berättigad harm kvinnor både utom och inom nykterhetsrörelsen tagit del av det sätt och de ord, varmed landshövdingen i Örebro län ansett sig kunna besvara och avspisa den till ett antal av flera tusenden uppgående kvinnodemonstration, som hos honom, torsdagen den 22 okt., framförde begäran om ett tillfälligt rusdrycksförbud inom länet på grund av ännu rådande krisförhållanden och oroliga tider.

Det har inte ofta hänt i vårt land, att enbart kvinnor i så stort antal och med ett så ståtligt demonstrationståg slutit sig samman för att införa myndigheterna frambara sina krav. När detta nu händer, så förstår man, att det allvarligaste uppsåt och den starkaste ansvarskänsla besjälade dessa kvinnor, då de i förlitande på förståelse för sin begäran vände sig till sitt läns högsta styresman. I spänd väntan avlyssnas svaret — men hurudant blir det? Jo, ett svar, som blottar den mest häpnadsväckande brist på förståelse, både för själva sakfrågan, tillfälligt rusdrycksförbud under dessa allvarstider, som ock för orsaken till kvinnornas begäran härav.

På ett sätt och i ordalag, som vid detta allvarliga tillfälle minst sagt kan kallas taktlöst, förklarar landshövdingen, att k. bhde icke har lovlig rätt att vidtaga de åtgärder, som kvinnorna begära. Den rätten ägde ämbetet endast, då det fanns anledning att befara störande oordningar, och dessutom ville han ej nu "lägga en börda på statsmyndigheterna" i och med föranstaltandet av tillfälligt spritförbud. Att den bördan icke skulle bli alltför tung att bära under denna tid, borde en var kunna förstå. Med ett rusdrycksförbud under kristiden skulle lättare säkerhet vinnas för, att de nödhjälpsbidrag, som med all sannolikhet stat och kommun under instundande vinter måste utbetala i en eller annan form till arbetslösa och måhända hungrande människor, icke komma att åtgå till ökad spritkonsumtion. Landshövdingens svar visar en avsaknad av sinne för realiteterna sådana de faktiskt äro. Folket får icke bli befriat från en fiende till sin ekonomi, sin hemlycka, ity att staten måste ha inkomsterna av dessa de fattigas slantar som offras.

I stället för malplacerade varningar till de närvarande kvinnorna emot té, lemonad, kaffe och andra oskyldiga

de fortsättning av hennes ofta mödosamma arbete på vår folkslöjds utveckling i omfattning och skönhet.

Fröken Z:s stora livsverk är emellertid ej det enda, som fyller hennes håg. För denna tidnings läsare kan det törhända vara av intresse att veta, att hon är medlem av vår rörelse, liksom hennes klara intelligens och varma hjärta komma henne att med livligt deltagande omfatta varje kvinnornas strävan att höja och utveckla sig i såväl inre som yttre avseende för att kunna motsvara de fordringar, som vår tid i växande utsträckning pålägger oss.

Meddelanden från V. U.

1. För att i någon mån kunna möta den väntade efterfrågan på föredrag vid F. K. P. R:s ordinarie höstmöten, vilka i allmänhet äga rum i november, har V. U. vidtalat några av våra mest kända föredragshållare, vilka välviljigt lovat att i största möjliga utsträckning ställa sin tid till L. K. P. R:s disposition. Det är naturligt att ämnen, som stå i samband med kriget, skola bli de mest efterfrågade, och kunna sådana föredrag erhållas genom hänvändelse till L. K. P. R:s sekreterare, fru Ezaline Boheman, adr. 46 Karlavägen, Stockholm, telef. Riks. Öst. 87.

2. F. K. P. R:s styrelser uppmanas att även i höst, i likhet med som hittills brukat ske, till Rösträtt för Kvinnors redaktion insända alla meddelanden av intresse utöver det rent lokala. Meddelandena, som böra vara skrivna endast på ena sidan av papperet, måste vara redaktionen till handa senast 7 dagar före tidningens utgivningsdatum.

Leksaken.

Man har yttrat, att när kvinnorna väl fått rösträtt, komma de snart att tröttna på "den nya leksaken". The Woman's Journal publicerar några siffror, som tala ett annat språk. Första gången Australiens kvinnor hade tillfälle att begagna sin rösträtt, var år 1903, då 359,315 kvinnor röstade. De följande åren visa en stadigt ökande nummer: 1906 431,033 och år 1910, 601,946. Jämförelsen mellan mäns och kvinnors deltagande ställer sig på följande sätt:

Årtal.	Män.	Kvinnor.	Totalsum.
1903.....	56,47	43,50	50,27
1906.....	57,36	44,81	51,48
1910.....	68,12	56,93	62,80
1913.....	78,22	71,54	74,88

Även Nya Zeeland har att uppvisa ett stadigt ökande antal av röstande kvinnor. År 1893 röstade 90,290 kvinnor, 1896 108,783, 1899 119,550, 1902 138,565, 1905 175,066, 1908 190,114, 1911 221,858. Dessa siffror, som äro tagna ur Nya Zeelands officiella årsbok, tala för sig själva.

njutningsmedel samt fåfänga, borde förståelse för kvinnornas allvarliga begäran ha kommit till synes. Det är ju kvinnorna, som jämte barnen äro de, som tyngst och hårdast drabbas av alkoholismissbruket, men det är också på kvinnorna det hänger att oftast med de minsta medel och under svåraste förhållanden hålla ihop hemmet.

Att de demonstrerande kvinnorna med bitterhet i sinnena lämnade borggården på Örebro slott, må ingen förtänka. Bemötanden sådana som dessa från myndigheter och andra, för vilka kvinnor framlägga sina krav, blir och måste bli den allra kraftigaste sporre i kampen för vinnandet av politisk medborgarrätt, ty utan valedeln i handen och utan det maktmedel, som ligger däri, komma kvinnornas och med dem mången gång småfolkets krav icke att vinna beaktande.

Resultatet av landshövdingens borggårdstal blev närmast ett talrikt besökt protest- och opinionsmöte i Örebro söndagen den 25 okt., varvid en kommitté på tre personer tillsattes för att uppvakta civilministern, vilket också skedde på måndagen, med vilket resultat är ännu icke bekant. På många håll har Örebrohövdingens uppträdande väckt en allt annat än hedrande uppmärksamhet. Ebba Palmstierna.

24 Upplandsgatan **24**

— 1 tr. till vänster —

STOCKHOLM

HILDA HEDÉN

Dameklipping • Damskrädderi • Modeaffär

OBS! Spécialité: **SORGBESTALLNINGAR**

Allm. Tel. 21133

Från Bergman-Österbergiska samhällskursen i Jönköpings län.

Brev till Rösträtt för Kvinnor.

Då jag den 11 okt. började min verksamhet, såsom Bergman-Österbergiska samhällskursens ledare inom Jönköpings län, var Forserum den första platsen där kurs skulle hållas. Forserum är ett stort stationssamhälle med goda kommunikationer samt föreläsningssällning, varför föredrag där höra till de dagliga företeelserna. Det oaktat hade en talrik och tacksam publik infunnit sig och intresset för såväl statens som kommunernas organisation tycktes vara stort. De övriga av kursens föredrag hållas i Forserum vid resans slut. Från Forserum togs färden till Aneby, där Vita bandets ordf. åtagit sig att ordna för kursen. Genast från första stund kändes att ett varmt intresse fanns för både kursen och rösträttsarbetet. Även Aneby är ett större stationssamhälle och som det ligger långt från sockenkyrkan har i ett nytt skolhus inretts en rymlig och trevlig kyrksal, vilken uppläts för kursföredragen. Allt var ordnat på bästa sätt och åhörarna voro tacksamma och intresserade. Fyra av föredragen höllos i kyrksalen inför både manliga och kvinnliga åhörare, och det femte, som rörde äktenskapslagstiftningen, i enskild lokal för enbart kvinnor. Många hade redan förut uttalat en önskan att bilda rösträttsförening och efter detta föredrag beslöts att omedelbart ombesörja denna angelägenhet. Och så bildades Aneby F. K. P. R. med 18 medlemmar, som alla uttryckte sin glädje över den nya föreningen och sin önskan att arbeta för vår rösträtt. Min tillfredsställelse över att ha fått vara med vid detta tillfälle var stor. Alla medlemmarna i föreningen äro nu prenumeranter på vår tidning och den kommer helt säkert att öka deras intresse för vår sak, på samma gång som den meddelar kunskap och nyheter.

I Tranås, som var kursens tredje plats, mottogs jag på det hjärtligaste. Vita bandet hade här upplät lokal för kursen. Rösträttsföreningen på platsen var mycket tacksam för att V. U. beviljat Tranås dessa föredrag och bad mig framföra tacksamma hälsningar. Föredraget om "Fattigvårds- och barnvårdsanstaltningen" var tydligen det, som gjorde största intrycket i Tranås. En eftermiddag var jag, tillsammans med F. K. P. R:s styrelse, bjuden till dess ordl., där vi avhandlade våra föreringsangelägenheter m. m. Och nu sitter jag på tåget för att resa till Eksjö, där fyra föredrag skola hållas. Det enda jag på förhand vet är, att Rådhusalen upplätts för kursen samt att jag kommer till gamla, beprövade vänner och kamrater i rösträttsarbetet, vilket allt är av största vikt och värde. Emma Aulin.

Håll ut din tid!

Ord av K. G. Ossian-Nilsson, Musik av Malla Grönlund.

Kvartett lämpad att sjungas vid F. K. P. R:s möten och samkväm.

Pris 5 öre + porto.

Rekvireras genom Rösträttsbyrå, 6 Lästmakargatan, Stockholm.

SKODON

köpas ovillkorligen fördelaktigast hos

Fabrikslagret RECORD

32 Gamla Kungsholmsbrogatan 32 — Stockholm.

Advokattfirman ÅKERBERG och SCHRÖDER

Luntmakargatan 7 (hörnet av Kungsg.) Stockholm.

FAMILJERÄTT

(Arvs- och Aktenskapsrätts, Boskillnader Testamenten) samt övriga juridiska uppdrag. FERM EXPEDITION. MODERAT ARVODE.

E. HULTS Kvinnliga Utbildningsskola

(f. d. Villa Hult, Kneippbaden)

börjar den 1sta Februari. Ämnena äro Husmoderskurs med enklare och finare matlagning. Skicklig kokfrö undervisar i den finare matlagningen. Examinerad lärarinna i den enklare samt i teori. Övriga ämnen äro Sång, Musik, Måning, Språk (infödda lärarinnor), Konstslöjd, Kläd- och Linnesömnad, Händerarbeten, Samaritkurs. Alla ämnen äro valfria. OBS! Den enda skola i Stockholm med helpension och där eleverna samtidigt ha ett gott hem. Unnga flickor, som skola vistas i Stockholm, mottagas i helpension. Skolan är inrymd i ett nytt modernt hus lvid Strandvägen. Begär prospekt, vari utförliga upplysningar lämnas och där referenser av föräldrar till från skolan utgångna elever finnas intagna. Adr. E. HULTS KVINNIGA UTBILDNINGSSKOLA, Artillerig. 6, 2 tr., Stockholm. R. T. 11886 A. T. 28940.

